

Identifikační údaje

Lokalita	Ústí nad Labem
Obec	Ústí nad Labem
Okres	Ústí nad Labem
Kraj	Ústecký kraj
Katastrální území	Ústí nad Labem, kód: 774871
GPS souřadnice	50° 39' 57.1" 14° 1' 40.5"
Německý název	Aussig an der Elbe
Výměra	506 m ²
Vlastnictví	Město
Kontakt	-
Vlastník	-
Stav	Pietní místo, park
Opuštěno	Ne

Ústí nad Labem (německy Aussig an der Elbe) je statutární město na severozápadě Čech a centrum stejnojmenného okresu. V roce 2011 zde trvale žilo 93.000 obyvatel.

V latinských zápisech je doložen z roku 1368 (v zápisech pražských benediktinů u sv. Jiří) název Vsk super Albium. V nadpisu Městské knihy soudní a pamětní, založené roku 1438 v rámci obnovy města 12 let po dobytí husity a vedené do roku 1514, byl užit název Austia super Albea.

Přemysl Otakar II. povýšil Ústí na město, pravděpodobně v polovině 13. století. Výsady, které město dostalo od svého zakladatele, potvrdil a rozšířil Jan Lucemburský. Město se řídilo magdeburským právem, mělo svobodné právo plavby i právo mílové.

Vrcholného rozvoje dosáhlo město v druhé polovině 16. a v prvním desetiletí 17. století. Díky tomu, že se nezúčastnilo nezdařeného povstání proti Ferdinandovi I. roku 1547, nebylo potrestáno a domohlo se alespoň relativní hospodářské prosperity. Od druhé poloviny 16. století dochází v Ústí především v důsledku imigrace obyvatelstva k značnému posílení německého živlu, který postupně převládá.

Třicetiletá válka, během níž se Ústí stalo sedmkrát obětí nejrůznějších tažení, přinesla městu velký úpadek. Ten byl také příčinou vleklé populační krize trvající déle než dvě staletí. V následujících letech zůstalo Ústí nad Labem po dlouhou dobu jen malým zemědělským střediskem s počtem obyvatel nepřesahujícím 2 000 a to až do roku 1830, kdy v důsledku bouřlivého průmyslového rozvoje začala populace neobvykle narůstat.

Dobové prameny z těchto let uvádějí, že obyvatelé Ústí se zabývají zemědělstvím, pěstováním vinné révy a okurek, obchodem a dopravou ovoce a uhlí po Labi. Z řemesel a průmyslu je v Ústí zastoupeno tkalcovství, soukenictví, jirchářství, výroba barev, papírny, prýmkařství a drobná domácí výroba, v okolí města je otevřeno na 60 hnědouhelných dolů.

První most přes Labe, určený pro dopravu silniční i železniční byl zkonstruován roku 1872, město tím získalo spojení na plánovanou Berlínsko-Bagdádskou železnici a další důležitá místa. Sedm let po dokončení železnice na Prahu byl zahájen provoz na trati do Teplic prodloužené v roce 1870 až do Chomutova. Výhodná železniční i lodní dopravní spojení a snadno dosažitelné zdroje energie v podobě mocných nalezišť hnědého uhlí v těsné blízkosti města, přispěly k jeho rozsáhlé industrializaci. Koncem 19. století předčil ústecký labský přístav objemem přepravovaného zboží dokonce i Terst, do té doby největší v Rakousko-Uhersku a stal se tak nejvýznačnějším přístavem celého mocnářství.

Po uzavření Mnichovské dohody bylo město jako součást Sudet 9. října 1938 připojeno k Německé říši.

V období let 1945 až 1948 bylo z regionu vysídleno na 53 000 Němců. Na jejich místa přišli osídlenci z českých zemí, Slovenska, Rumunska a Sovětského svazu, čímž v této oblasti došlo ke zprětrhání kulturních a historických tradic a snížení úrovně vzdělanosti obyvatel. 31. července 1945 se v Ústí odehrál neobjasněný masakr německého obyvatelstva, při kterém bylo zabito asi 80-100 lidí.

Po převzetí vlády komunisty se pokračovalo s odstraňováním válečných škod a rozvíjel se těžký průmysl. Na začátku 60. let město přijímá plán komplexní přestavby, který počítá se zbouráním drtivé většiny historické zástavby v centru a nahrazení moderní výstavbou. Ten se poté uplatňuje především v 70. a 80. letech, kdy jsou prováděny rozsáhlé plošné asanace, budují se nové masivní objekty na místech původní zástavby, dopravní stavby a celkově se mění ráz městského jádra.

Židovská komunita

Židovská komunita v Ústí nad Labem existuje od roku 1848. Největšího rozkvětu dosáhla koncem 19. a začátkem 20. století zejména díky přítomnosti dvou význačných rodů Weinmanů a Petschků, které se ve velké míře zasloužily o rozvoj celého města.

Pro zdejší komunitu měly dva po sobě jdoucí diktatury takřka zničující dopad. Část Židů z Ústí emigrovala před druhou světovou válkou, část odešla po odtržení Sudet do vnitrozemí. Náboženská nesnášenlivost však pokračovala i po válce, a i z toho důvodu mnoho ze zbývajících ústeckých Židů emigrovalo.

Židé se na území města nacházeli pravděpodobně již v roce 1556, ale po následném vykázaní se počátky židovského osídlení datují až k roku 1848. Před tímto datem nebylo prakticky možné, aby se Židé usazovali v královských městech. K nejbližším místům s význačnými židovskými komunitami, tak po několik století patřili Teplice, Soběduhy a Roudnice nad Labem. Mnoho lidí však do Ústí dojíždělo za prací.

Po roce 1848 se zde usadilo zhruba 100 rodin. Mezi lety 1900 a 1938 byl počet židovského obyvatelstva mírně nad celostátním průměrem. Ve 20. letech tu Židovská strana získala přibližně 1,7 % odevzdaných hlasů. V roce 1929 a 1935 přitom v ČSR získala tato strana dvě křesla v Národním shromáždění.

Rostoucí židovská populace měla stále větší tendence ke seskupování se. Díky tomu vznikl roku 1863 náboženský spolek, který měl modlitebnu v rohovém domě ulice Bílinské a Malé Hradební. Židovský (starý) hřbitov byl založen roku 1866 a ve stejný rok koupil nově vzniklý náboženský spolek budovu v ulici Malá Hradební pro stavbu budoucí synagogy.

Zdejší židovská obec pak byla roku 1870 pověřena vedením matrik pro ústecký okres. V 2. polovině 30. let žilo na území ústecko-chabařovického okresu 1.250 osob hlásící se k židovské náboženské obci. Židé byli činní v uhelném průmyslu a provozovali největší továrnu na baterie ve střední Evropě.

Období 2. světové války a komunistický režim měly na židovskou obec zničující dopad.

Starý židovský hřbitov

Starý židovský hřbitov se v Ústí nad Labem nacházel na nároží ulic Jana Palacha a Sadové, v místech dnešních Městských sadů. Založen byl roku 1866 a jeho celková rozloha čítala 500 m². Pohřbívalo se zde až do roku 1893, kdy vznikl nový židovský hřbitov, jakožto zvláštní oddělení v rámci centrálního hřbitova na Ovčím vrchu.

V roce 1919 město začalo se stavebními úpravami Městského parku o rozloze kolem 7 000 m² na místě bývalého výstaviště Hospodářské a průmyslové výstavy 1903, ohraničeného dnešními ulicemi Sadovou, Palachovou, Šaldovou a Masarykovou. Tyto úpravy se dotkly i starého židovského hřbitova. V roce 1924 byly náhrobní kameny položeny a zakryty vrstvou zeminy. Od následujícího roku je hřbitov součástí městského parku.

V roce 1995 prodala židovská náboženská obec pozemek hřbitova městu a v roce 2005 vznikl na místě někdejšího starého židovského hřbitova památník obětem holocaustu. Ten tvoří žulová socha ve tvaru Davidovy hvězdy zabořené do země.

Počet obyvatel v roce 1930 - 43.793

Počet obyvatel v roce 2011 - 93.000

Zdroj: Wikipedia, Český statistický úřad, Mapy.cz, webové stránky obce/města, Katastrální úřad, Omnium, Památkový katalog

Odkaz: <https://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/1918-38/ul-6-26.htm>

Fotogalerie

Technické fotografie